

digitaliseringsstrategi@kdd.dep.no

Innspill til ny nasjonal digitaliseringsstrategi

Forventninger til strategien

Utdanningsdirektoratet (Udir) mener det er viktig at den nye nasjonale digitaliseringsstrategien bidrar til å sikre gode barnehager og skoler for alle barn og unge i Norge. Vi mener strategien må underbygge at grunnleggende rettigheter ivaretas, som for eksempel barnets beste og personvern. Vi gjør her oppmerksom på at Kunnskapsdepartementet (KD) har kommet med en strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole, som gjelder fra 2023-2030, og vi regner med at den nye nasjonale digitaliseringsstrategien vil virke sammen med KDs digitaliseringsstrategi.

Det finnes flere ulike digitaliseringsstrategier, og det er viktig at den nasjonale digitaliseringsstrategien gjør tydelig hvorfor vi trenger denne, hvordan den skal brukes, og at den blir fulgt opp med konkrete tiltak. Et innspill fra Udir er her å se på alle strategier som omhandler digitalisering og samordne disse. Dette henger også sammen med et ønske om at strategien bidrar til samhandling på tvers av sektorer der dette er naturlig og hensiktsmessig.

Udir er opptatt av at digitalisering av barnehage og grunnopplæring har høy kvalitet og ikke går på bekostning av den enkelte barns/elevs utvikling, trivsel og mestring. Digitalisering bør bidra til at alle borgere har mulighet og evne til å nyttiggjøre seg nye digitale verktøy og tjenester, særlig i barnehagen og skolen.

Digitalisering bør ikke være et mål i seg selv, men et middel for å understøtte andre mål. For Udir vil det her være svært relevant å bruke digitalisering for å oppnå de målene opplæringsloven og barnehageloven setter. Vi ønsker også at en digitaliseringsstrategi kan bidra til å sikre informerte valg på alle nivå (fra barnehage til regjering).

Slik vi ser det vil det være viktig å løfte prinsipper, perspektiver og temaer slik at de kan bestå i hele strategiens levetid. Den teknologiske utviklingen går fort og det kommer stadig nye måter å digitalisere på. Det er derfor viktig at strategien ikke går ut på dato. Vi ser i denne sammenhengen også behov for at regelverket gjøres mer digitaliseringsvennlig generelt, men spesielt i regelverk rettet mot barn og unge. Strategien bør være med på å sikre at personvern er en integrert del av utformingen av regelverket, og en del av vurderingene når f.eks. lov eller nye oppgaver skal opprettes. Samtidig bør regelverket være smidig nok til å gi grunnlag for nye lovlige og hensiktsmessige digitale måter å behandle personopplysninger på, og være tilstrekkelig fleksibelt slik at det kan ta høyde for nye utfordringer.

Udir ser videre at det kan være nyttig at en strategi legger føringer for felles nasjonale tiltak for informasjonssikkerhet og forsvar mot cyberkriminalitet.

Personvern

Vi mener at digitalisering ikke skal gå på bekostning av personvernet. I barnehage og skole er digitalisering og ivaretagelse av personvernet en særlig aktuell problemstilling. Det er viktig at digitalisering og personvern ikke blir motsetninger i barnehage- og skolehverdagen, og at strategien kan bidra til både hensiktsmessig digitalisering og godt personvern for alle. Strategien

bør følge opp Personvernkomisjonens rapport fra 2022 som blant annet sier at digitaliseringen i dag skjer på bekostningen av personvernet til innbyggerne, og da særlig i skolesektoren.

Drivkrefter, utviklingstrekk, utfordringer og tiltak

Digitaliseringen skjer i dag i stor grad i utenlandsk privat regi. Viktige beslutninger om utvikling, bruk og rammer for digitalisering av offentlige løsninger vil i stadig større grad påvirkes av beslutninger som tas av BigTech og EU. Dette kan ha noen utfordringer, f.eks. knyttet til personvern og informasjonssikkerhet. Det kan også føre til at brukerne utsettes for teknologi uten tilstrekkelig konsekvensvurdering. Udir mener strategien bør se på behov for at det offentlige sikrer mer eierskap til digitaliseringen, slik at vi er sikre på at det underbygger de mål vi ønsker å oppnå. Dette er viktig for å sikre barn og unge et barnehage- og skoletilbud i samsvar med barnehageloven og opplæringsloven. Et tiltak her kan være å utrede hvorvidt det bør etableres minimumskrav og plikter til tilbydere av tjenester og produkter til barn, når slike tjenester og produkter samler inn og behandler personopplysninger om barn og unge. Selv om dette er en naturlig følge av krav til innebygget personvern og sikkerhet, som påhviler mange leverandører i dag allerede, kan det synliggjøre bedre hvilke krav som stilles, og som også kan gjøre det enklere for brukerne å vurdere tjenesten eller produktet.

Udir ser at KI blir en større del av skolehverdagen, og det dukker stadig opp ulike problemstillinger knyttet til KI når det gjelder Udirs fagområder. Også her skjer utviklingen i stor grad av utenlandske private selskaper. Hvordan KI skal bidra inn i digitaliseringen og samfunnsutviklingen videre må være basert på en bred, faglig og kritisk vurdering.

En ny nasjonal digitaliseringsstrategi må legge vekt på at KI finnes, men også se hen til andre trender som for eksempel det grønne skiftet (klima- og miljø), bærekraft, migrasjon mv. Når det gjelder migrasjon ser vi at ikke alle har de samme forutsetningene for å bruke digitale midler, og det kan skapes et digitalt skille mellom barn og unge med god og dårlig digital kompetanse.

Strategien bør videre ta høyde for at offentlige ansatte ikke alltid har tilstrekkelig kompetanse til å benytte eller vurdere ny teknologi. Anskaffelse og forvaltning av digitale verktøy og løsninger blir også stadig dyrere og mer krevende å håndtere.

Strategien bør også ta høyde for at mange offentlige etater lager egne digitale systemer, som egentlig kunne vært brukt av flere. Strategien bør legge til rette for at man går bort fra silotekning, og heller åpner opp for at offentlige etater kan dele digitale systemer med hverandre.

Vi ser at antallet søkere til lærerstillinger og stillinger i barnehage går ned, og det er dermed mer usikkert hvordan kompetansen til de ansatte i skolen og barnehagen blir fremover. Personvern og informasjonssikkerhet er heller ikke en del av utdanningsløpet til ansatte i skole og barnehage, og kunnskapen om digitalisering, personvern og sikkerhet vil variere. Udir mener derfor at kompetanse er en digitaliseringsutfordring fremover. Vi håper digitaliseringsstrategien ser behov for å sikre kompetanse på digitalisering, personvern og sikkerhet. Hvis man skal benytte digitalisering som middel for å nå mål, er det en forutsetning at det er god kompetanse på disse områdene. Et tiltak her kan være å styrke utdanningen innen personvern, sikkerhet, digitalisering og KI, og også sørge for langsiktig finansiering av dette, herunder til finansiering av etter- og videreutdanningstilbud.

Vennlig hilsen

Einar Simonsen Plahter
avdelingsdirektør

Nora Persvold Søhol
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent